

NEMZETKÖZI MIGRÁCIÓ

Társadalmi, köz- és nemzetbiztonsági kockázatok

MTATKKI

Globális migrációs folyamatok és Magyarország -
Kihívások és válaszok

Migráció és biztonságpolitika – szekció

Dr. Póczik Szilveszter, fnt.
Országos Kriminológiai Intézet

2015

FOGALMAK

Fogalmi tisztázás

Többségi társadalom: a társadalom részterületeinek többségén **domináns** népcsoport:

- nem feltétlenül számbeli többség
- többség lehet regionálisan kisebbség

Kisebbség: a társadalomban **nem domináns** szerepet játszó csoport (**etnikai**, vallási, szubkulturális,

életkori, nemi jellegek szerint osztályozható)

- kisebbségi probléma: kisebbség-többség egyenlőtlen viszonya

Népmozgalmak - mindenkor jelenlévő társadalmi folyamat

Földrajzi népességmozgások

Utazás - Kivándorlás – Bevándorlás – Kisebbségképződés (igazgatási/rendészeti feladatok)

Bevándorlás eredménye:

- honos vallási és/vagy etnikai kisebbségi csoport (jogszerzés, integráció, participáció)
- esetleg domináns csoporttá válás
- a domináns népesség számára idegen / különös / elkülönülő - annak tekintett - csoport
- az etnikai hovatartozás értéktartalma az adott környezetben,
- az etnikai csoportok (és tartalmak), **szociológiai, társadalompolitikai** (és kriminológiai) relevánsak
- **ELŐNYÖK:** Népeséggyarapodás, népességgpótlás, korstruktúra egyensúlya, munkaerő-piaci hiátusok betöltése (Bevándorlás-politika szükséges!!!)

– **HÁTRÁNYOK (Problémák, kockázatok)**

Példa: Kelet-Közép-Európa

Etno-kulturális elkülönülés mozzanatai

Minőségi mozzanatok:

- történelmi előzmények és hagyományok
- jelenkori fölé és alárendeltségi viszonyok
- gazdasági, szociális és politikai értékek különbségei
- nyelvi, kulturális, életmódbeli, vallási és rasszkülönbségek

Mennyiségi (mérhető) mozzanatok:

- földrajzi elhelyezkedés
- lélekszám, népszaporulat
- általános társadalmi kapacitások
- munkaerő-piaci helyzet
- politikai tevékenység

Általános összefüggés

1. Minél kisebbek / nagyobbak az adott különbségek és ...
2. Minél kisebbek / nagyobbak az a két oldal elvárásai / érdekei közti különbségek,
annál nagyobb / kisebb az integráció esélye.

Ha nagy a két oldal távolsága: domináns népesség vagy egyes csoportjai veszélyként érzékelik: **PROBLEMATIKUS KISEBBSÉG**

Biztonságpolitikai szempontból releváns bevándorló háttérű népesség

Problematikus,
ha **STÁTUSZA** alacsony, bizonytalan vagy
kiegyensúlyozatlan

- Ha idegen (ellenérdekelt) közösségként definiálja önmagát
- Ha idegen (ellenérdekelt) közösségnek tekinti a többség
Ha általában erőfölényes pozícióban van
- Ha általában súlyosan hátrányos pozícióban van
- Ha egyes területeken aránytalan előnyöket élvez,
másokon aránytalan hátrányokat szenved.
+ Viszonylag nagy létszámú / gyors népességbővülés

Problematikus kisebbség: mindig reszsentimentek célpontja

Politikai kockázatok

**A kisebbség valóságos veszélyek hordozója-e a domináns csoportra nézve?
Kit, mely többségi csoportokat veszélyeztet?**

POLITIKAI FESZÜLTSEGEK / KOCKÁZATOK

- A kialakult politikai *erőviszonyok és intézményrendszer megváltozása* (színes választók)
- Kisebbségi pártok, új politikai erőcsoportok megjelenése: engedmények
- Belső érdekharok éleződése
- Belpolitikai és közigazgatási döntésekben szerepet játszhatnak
- *Jogegység (meg-) felbomlása*: pozitív vagy negatív diszkrimináció, idegen jogelemek
- Belső szociál-forradalmi erők szövetségesei lehetnek
- Politikai verseny / harc etnikai jelleget ölthet
- Kisebbségi csoportok centrifugális erővé válhatnak (idegen hatalom képviselői vagy eszközei: 5. hadoszlop; a befogadó állam ellen szerveződnek meg)
- Külpolitikai orientációt erősen befolyásoló tényezők (idegen érdekek érvényesülése)
- Az ország idegen etnikai-politikai érdekek ütközésének terepévé válik (kurdok-törökök)

Biztonsági kockázatok

Nemzetbiztonsági:

- ország védelmi képességének gyengülése,
- földalatti kulturális és politikai mozgalmak,
- fundamentalista vallási tevékenység,
- politikai terror,
- a befogadó állam ellen etnikai alapon megszerveződve: belháború / polgárháború veszélye

Közbiztonsági: új - kultúrspecifikus - bűnözési formák és módszerek megjelenése,

- A bűnözés etnikai színezetűvé válik, etnikai szervezettség (bandák, maffia-szervezettség), etnikai hovatartozás és áldozattá válás között összefüggés keletkezhet.
- Döntéshozatali mechanizmusok nem törvényes befolyásolása - korrupció fokozódása
- A többség ellenszenvének spontán vagy szervezett megnyilvánulása (gyűlöletcselekmények, rasszista propaganda, terror)

Gazdasági kockázatok

- A nemzeti források, tőkék és tőkejövedelmek aránytalan megoszlása többség és kisebbség között.
- A munkaerőpiac egyensúlyi problémái (alulképzettség / túlképzettség / foglalkoztatottság),
- Túlzott konkurencia / nem konkurencia a többségiek számára,
- A munkavállalók képzettsége és szociális és kulturális jellegei befolyásolják (rontják/javítják) a vállalatok regionális és nemzetközi versenyképességét, ill. az adott nemzetgazdaság versenyképességét.
- Idegen gazdasági érdekek hordozói lehetnek

Szociális kockázatok

- Társadalom szociális egyensúlyának megbomlása (kisebbség lemaradása vagy aránytalan előnyhöz jutása.
- Szociális gondoskodási és elosztási rendszerek funkciózavarai (nem éri el a kisebbséget, alulteljesít, vagy túlteljesít)
- Szociális gondoskodási és elosztási rendszerek finanszírozási problémái,
- Érdekérvényesítési képességek aránytalan leosztása (túl jó/túl rossz) – érdekharc
- Anyagi és szimbolikus javakhoz való aránytalan (túl jó/túl gyenge) hozzájutás
- Szociális, földrajzi elkülönülés a többségtől: szegregáció – integráció - participáció zavarai
- A társadalom szétforgácsolódása
- Kölcsönös reszsentiment-képződés
- Közegészségügyi kockázatok

Kulturális veszélyek

- A kultúrjavakhoz (oktatás, művelődés) való hozzájutás aránytalanságai
- Más kultúra: a domináns társadalom kulturális sajátosságainak, értékrendjének megváltoztatásával fenyeget (többség értéknek tartja)
- Más vallás: a domináns társadalom vallási sajátosságainak, értékrendjének megváltoztatásával fenyeget (többség értéknek tartja)
- Társadalom kulturális szétforgácsolódása - multikulturális össz- vagy regionális társadalmi képletek kialakulása - az unikulturalizmus helyett (többség értéknek tartja) –
KULTURÁLIS KONFLIKTUSOK

Demográfiai kockázatok

Etnikai - demográfiai kockázat

- A domináns társadalom rasszbeli, etnikai, nyelvi sajátosságainak, megváltoztatásával fenyeget (többség értéknek tartja).

INTÉZMÉNYI KOCKÁZAT

Rendészeti túlreakció / hatalomkoncentráció

- Migráció = rendészeti probléma
- Fenyegetettségérzet keltése
- Jogosultságok bővítése
- Erőforrások koncentrációja/pazarlása
- Demokratikus értékek/jogok szűkülése
- Intézmények önállósulása
- Autoriter tendenciák

Problematikus bevándorlók szociológiája

- Eredeti hazájukból háborús, politikai vagy szociális okok mozdítják ki őket
- Eredeti hazájukban szociális státuszuk bizonytalan vagy alacsony
- Származási helyükön esetleg maguk is kisebbségiek/idegenek
- Tőkeszegény népeiségek
- Kultúrájukban, érték- és szokásrendszerükben elütnek a befogadó közösségtől
- Vallási tekintetben elütnek a befogadótól (többség hiedelmeinek elutasítása, babonák)
- Az iskoláztatáshoz való viszony tekintetében elütnek
- Az egészségügyi ellátáshoz való viszony tekintetében elütnek
- Megélhetési módszerek (megélhetési kultúra) struktúrája elüt
- A vagyoni értékekhez való viszony elüthet a befogadó kultúrától
- Az erőszakhoz való viszony elüthet a befogadó kultúráétól
- A hierarchiához és munkafegyelemhez való viszonyban elütnek a befogadó kultúráétól
- Családszerkezetben (sok gyermek, családfenntartó apa, HB-anya) elütnek
- Nemi és életkori szerepek elütnek
- A társadalmi térhez való viszony (vidéki helyről származnak, a szélesebb világban nem ismerik ki magukat, csak a saját maguk által kialakított társadalmi térben) >>> **elkülönülés, szegregáció, gettósodás**

Befogadó társadalmak alkalmazkodási és megoldási mechanizmusai

Prevenció

- Zaklatás, üldözés, elpusztítás
- Fizikai izolálás (berekesztés: rezervátum, gettó)
- Kirekesztés, (diszkrimináció) társadalmi izolálás – politikai instrumentalizálás
- Tűrés
- Befogadás (konszenzus: élni hagyni)
- Asszimiláció (erőszakos, erőltetett, spontán)
- Integrációs politika - pozitív diszkrimináció, esélykiegyenlítés
- Közbiztonsági, rendőri figyelem

Ezek a nemzetközi és belső politikai környezet hatásmechanizmusaiban egymás mellett működhetnek.

Befogadó társadalom alkalmazkodási mechanizmusai (2)

Eszközrendszerek érvényesülése:

- Spontán (civil társadalmon keresztül (magán]intézményesülnek)
- Intézményes: állami és lokális intézményrendszeren keresztül

Politikai berendezkedés szerint:

- Totális és autoriter politikai rendszerek – autoriter (végső) megoldások
- Demokratikus jogállamok – konszenzuskereső megoldások

Kisebbségi csoportok alkalmazkodási és megoldási mintái

Modernizáció - alkalmazkodás

Modernizációs sikerek

- A befogadó társadalom mintáinak elfogadása: felzárkózás, beilleszkedés a legális struktúrákba, többség anyagi és szimbolikus javainak elsajátítása, befogadást elősegítő kommunikációs mechanizmusok kialakítása,
- Részleges vagy teljes asszimiláció VAGY kulturális különösségek megőrzése
- Oktatás, munkavállalás, értékminták átvétele:
Tőkefelhalmozás
- Új piaci szegmensek kialakítása (hadsereg, rendvédelem, szórakoztató ipar)
- Beilleszkedés a piaci mechanizmusokba
- Társadalmi mobilitás és migráció

Negatív (modernizáció) kísérőjelenségek

A társadalmi útonlevés következményei >>> (féloldalas modernizáció)

- Beilleszkedés a társadalom nem legális szubkulturális rendszereibe
- Fél-legalitás, deviáns, normasértő, bűnöző struktúrák
- Többség anyagi és szimbolikus javainak elsajátítása - illegális úton: vagyon elleni bűnözés.

Kisebbségi csoportok alkalmazkodási, megoldási mintái (2)

Szembefordulás

- Többségi társadalom elutasítása: saját intézményrendszer kialakítása, többséggel való kommunikáció megszakítása / redukálása, önkéntes izoláció, tudatos szubkultúra-építés,
- A többségi társadalom felbomlasztására tett kísérlet: politikai bűnözés és terror, államterület megcsonkítása

Néhány megállapítás

- Kevésbé problematikus kisebbségek esetében a felzárkózás a 3. nemzedékre befejeződik.
- Szélsőségesen hátrányos helyzetű kisebbségek esetében a felzárkózás több nemzedékre, történelmi hosszúságú időtartamra elhúzódik.
- Bevándorlás és kisebbségi kérdés - **közvetve** kriminológiai probléma

Kisebbségi csoportok kriminológiai relevanciája

ELKÖVETŐI OLDAL

Lokális és nemzetközi szervezett bűnözés

Galeri bűnözés

Erőszakos bűnözés

Vagyon elleni bűnözés

Magas elkövetési látencia

Felülreprezentáció a Büntetés-végrehajtási intézetekben,

USA: afro-amerikaiak, latinos, indián őslakosok,

Ausztrália: aborigins

Németország: délszláv, olasz, török, albán

Franciaország: észak-afrikaiak

Nagy-Britannia, Hollandia egykori gyarmatokról bevándoroltak

Kisebbségi csoportok kriminológiai relevanciája

ÁLDOZATI OLDAL

- **Intraetnika és interetnikai cselekmények:**
  - etnikum belüli bűnelkövetés
  - etnikumok közötti rivalitás +
  - kisebbségiek és többségiek összeütközése: idegenellenesség, rasszizmus, gyűlöletcselekmények (magas látencia)
- **Hátrányok az intézményi, rendőri, büntető és bírói eljárásban:**
  - elsődleges és másodlagos diszkrimináció
- **A többségben a bűnözésétől való félelmeket gerjesztő csoport**
  - elzárkózó magatartás

Társadalmi következmény: *kirekesztődés*

Köszönöm a
figyelmet!

poczik@okri.hu